

ГОТРСКИ ПРЕСТО - РАДОВАН БЕЋИРОВИЋ

1. Црна Горо, мила мајко наша,
2. Колијевко српских великаша;
3. Костурнице бегова и паша,
4. Ти си наша од старине мајка,
5. А расадник људи и јунака,
6. Огледало српске величине -
7. „Вјечна зубљо вјечне помрчине“,
8. Наша дико и гласити роде,
9. Царевино јуначке слободе.
10. Петар Други, владар црногорски,
11. Обуче те у „Вијенац Горски“,
12. А обасја „Лучом Микрокозма“,
13. Те те свијет цијели упозна.
14. Не знам крша ни гудуру твоју
15. Што немају историју своју.
16. Не би виле што су с Марком биле,
17. Избројиле твоје Термопиле.
18. Твоје горе и стијене тврде
19. Освајачким лешинама смрде;
20. Још лисице на брду Комсашу
21. Прекљубају старца Кадри-пашу,
22. Још вранови по граду Клобуку
23. Московима утробице вуку,
24. Ће је ратна оставила срећа
25. Михаила Милорадовића.
26. Па да видиш код Царева Лаза
27. Црногорског свијетлог образа,
28. Ће дочека војска владичина
29. Без икакве спреме и начина,
30. Једна шака љутијех горштака
31. Сто хиљада рашћера Турака.
32. Кад су Руси код ријеке Прута
33. Изгубили битку из два пута
34. И тражили турско примирје,
35. Црна Гора мира шћела није.
36. Па шта српска историја каза
37. За Грахово и Данила књаза -
38. Ће је витез Петровићу Мирко,
39. С малом Црном Гором уризико,
40. Те цареву рашћераше војску
41. И чу свијет за битку Граховску.
42. Зато силе европске судише
43. И турскога цара принудише,
44. Те се и он с њима обавеза -
45. Признаше нам државу и кнеза.
46. Ту је Милош Кривокапић Цуца
47. Прије зоре и јаркога сунца
48. С голом сабљом пјева низ Граховац:
49. „ А, напријед, ко је Црногорац!
50. Ће сте јутрос Цуце и Бјелице,
51. Утекоше Турци изјелице“.
52. Кад су чули планинскога риса,
53. За њим војска на Турке кидиса.
54. Тај ће мегдан на пољу Граховцу
55. Бит вјечити понос црногорцу.
56. Ће дигоше ступац каменити
57. Да остане спомен вјековити.
58. Да се прича у стару земану
59. О Граховској бици и мегдану.
60. И како се витезови боре -
61. Ту погибе цвијет Црне Горе:
62. Двије равне хиљаде војника,
63. Што мртвије, а што рањеника,
64. А Турака седам пута више,
65. Док јуначки битку изгубише.
66. Крв пролише своју потоцима
67. Борећи се са црногорцима.
68. Кроз планине и стијење суро.
69. Ту погибе бан Кусовац Ђуро,
70. И Јововић прото-попе Лука -
71. Та два горска из планине вука.
72. Није било два боља витеза
73. На вечери косовскога кнеза.
74. Ту погибе паша Кадри-паша
75. Што погуби Кустудију Маша,
76. Црногорског алај -барјактара
77. Што је чуда од јунаштва ствара.
78. Сломи му се на Граховцу цида,

79. Ал' он неће умирати нигда.
80. Барјак оста Петровићу Зеку
81. За његову заслугу велику.

82. (Не могу се помирити с тиме
83. Што не могу свијем знати име,
84. Те нијесу жалили да гину
85. За јуначку домовину њину.
86. Па граховску да напишем химну,
87. Ил' да скинем звијезду Даницу
88. Да граховску окитим гробницу).

89. Докле расте перје на соколу,
90. Причаће се о Вучјему Долу -
91. За три паше и кнеза Николу.
92. Ђе је пипер Филиповић Лука
93. С Осман-паше жива токе свука,
94. А руке му у кајасе свеза
95. И довео пред Николу кнеза.
96. Ту је шиба Поповића Ђока
97. Осмртила љутог крволока,
98. Злогласнога пашу Селим-пашу
99. Што кољаше јадну браћу нашу.
100. Зашто тако срамота га била?
101. А тобож га Гркиња родила.
102. Носи Ђоко главу Селим-паше
103. И брњаша Селимова јаше,
104. А остале Турке и Муктара
105. И сад Султан у ценету кара,
106. За њин кастиг на Вучјем Долу
107. И љути се на кнеза Николу,
108. И његове Црногорце љуте,
109. Што му пола царевине муте
110. Па док људи код гусала сједе
111. Причаће се за Острошке Греде,
112. Ђе три паше три пут удараше
113. Да прегазе црногорство наше.
114. С Планинице до Спущке главице
115. Није било такве касапнице,
116. И таквијех крвавијех дана
117. У истори' Руса и Јапана.
118. Још ни данас низ Острошке Греде
119. Ти трагови крви не блиједе
120. Па бијела кула Ђуришића
121. И крвави чардак Алексића,

122. Жижих Вула од зенђила Струга,
123. Ђе су двадес' бираније друга,
124. Без опреме и икакве снаге
125. Силну војску Ченгића Дедаге,
126. Поломили низ Биовске стране -
127. Е, тако се витезови бране!
128. Ту је стара Ружа Лаковића
129. Погубила Оцу Кајовића;
130. Но што не смје Ченгићу Дедага
131. Ишчекати Годоровић Драга,
132. Да јуначки мегдан подијеле
133. Но утече главом про Бијеле.
134. Је л' се були у Липник хвалио
135. Да је Мирков чардак запалио?
136. Па кад стари паша Миљевина,
137. Посла с војском у Дробњаке сина,
138. Дако би му покупили данке
139. На послушност нагнао Дробњаке,
140. Све то прште с Гацка до Никшића
141. Са бијеле куле Караџића.
142. Па пећина у Куче крваве
143. Пуна приче и јуначке славе;
144. Па крвава кула Рашовића
145. И пећина Вула Марковића;
146. И Милића црква у Бјелице
147. Још кроза њу вире пушкарнице
148. Ту погибе осам Орловића
149. Од крваве сабље Ђуприлића.
150. Па град Обод у клисуре суре
151. Споменик је балканске културе.
152. Па каква је усред Пиве лавра,
153. Гаговића задужбина стара,
154. Озидана у тешка времена
155. За чување српскога племена.
156. Ту је било хајдучко склониште,
157. То је било духовно жариште,
158. Олтар знања, олтар вјеровања.
159. Све су ово споменици сјајни,
160. Црногорски понос дуготрајни.
161. Па каква је Дуга крај Никшића,
162. Ту је старо гробље Обилића,
163. Ту је сваки крвав камен станац,
164. То је други Термопилски кланац.
165. Ту три леже српска Леонида,
166. Који неће умријети нигда,

167. Докле живи Дуга и Голија -
168. Неће мријет Шћепан и Илија
169. И сив соко Бањанине Ђоко!
170. Шта су битке на Пелопонезу,
171. При кад Турци низ Дугу наљезу,
172. Из Азије земље из далека,
173. А Пеко их с хајдуцима чека.
174. Слушала је Медина и Мека
175. Кад је Султан за њима лелека.
176. Ту Ровчани с главе изгинуше
177. Петње брдо овјековјечише,
178. Ту је Цуца Мика Вуковићу,
179. Булек-бегу Арнаутовићу
180. На мегдану главу одрубио,
181. Ал' му није каде пољубио.
182. Но их даше прото-попу Луци,
183. По високој моралној науци,
184. Те им даде до Мостара стражу
185. Нека тамо - и Азији кажу,
186. Да не живе под Ловћен дивљаци,
187. Но поштени људи и јунаци
188. Што не гину за мито и пљачку,
189. Но за златну слободу јуначку!
190. Па кад Дервиш крену из Билеће,
191. Он низ Дугу не смије, ил неће;
192. Нешто му се тудије не иде,
193. Него иде дако га не виде
194. Да краву Дугу заобиде.
195. Но га стража црногорска виђе —
196. Не дадоше да их заобиђе;
197. Сретоше се у Киту планину,
198. Салих-паша најпрви погину,
199. У врх Ките крвавога кланца
200. Од крвника, од Црногораца.
201. И Којица Вуков га посјече,
202. А Дервиш се спаси и утече.
203. А Ђуприлић са ратним лукавством,
204. Са сломљеном вјером и поганством,
205. Обруко се, у крв загазио
206. И везирску ријеч погазио,
207. Те ископа стравичну гробницу
208. На Сушицу под Ораховицу.
209. Везир један што заступа цара,
210. Па да тако лажуња и вара!
211. Ал' те лажи нељудске његове

212. Коштале су босанске бегове.
213. Да питамо пашу Ћехај-пашу,
214. Он познаје историју нашу:
215. Кад ратова на Карадаглију
216. Покупи ли цареву мирију.
217. Је ли Никца од Ровина виђа,
218. Је ли какав, како му се свиђа?
219. Је ли чевске Убле пролазио,
220. Је л' у Стамбол више долазио?
221. Би ли Чево турско или наше,
222. Црногорци ће се окупљаше,
223. Те Турцима Турке продаваше
224. И за робље робље мијењаше.
225. Сва Европа пред Турцима плаче,
226. А Никац им пише за хараче:
227. Он пријети Никшићком граду,
228. Ако харач тражени не даду
229. Да ће дићи листом Црногорце,
230. Бијеле им плијенити овце -
231. „Сврх Трепача до дно Дубочака“
232. Тако Никац пише про балчака.
233. Слова шара врхом од ханцара,
234. Но ево ти Бабића Јашара -
235. Џефердарим' небо проломише
236. Они један другом крв попише.

237. Шћепан Мали, (император трећи),
238. Кога жена нареди посјећи,
239. Катарина, московска царица,
240. Да постане слободна блудница,
241. И да сама на престолу влада;
242. Ал' ко би се томе чуду нада,
243. Да због њена таква злочина,
244. Шћепан поста људска величина.
245. Глас је земљом и свијетом поша:
246. Цар је руски на Цетиње доша!
247. Црногорци примили су њега
248. И дали му круну Иван-бега,
249. Сједоше га на камени престо
250. И даше му у историј' мјесто.
251. Кад је за то Катарина 'знала,
252. Није сама себе вјеровала
253. Да је Петру главу сатровала,
254. Док му није кости прекопала.
255. Па у Црну Гору поручује:

256. „Јел' истина амо што се чује?”
257. Црногорце кори Катарина:
258. „Ви сте неког поганскога сина,
259. Што се туда скитуња и вара
260. Прогласили за рускога цара.
261. Двор је руски вама доставио
262. Да се Петар трећи преставио,
263. И ви више вјерујете њему
264. Него мене, истини и свему“.
265. Црногорци пишу јој са скупа:
266. „Та замисо наша није глупа.
267. Нас је тешка наћерала мука,
268. Да правимо од вука баука,
269. Ми имамо на престолу цара,
270. Нит' нам иште паре ни динара,
271. Јер ми цара немасмо већег,
272. Од Лазара до Петра трећег.
273. С њим чувамо земље и границе.
274. А ви знате, московска царице,
275. Човјек често у великој нужди
276. Усред подне, зубљу луча ужди,
277. Да сунчаној свјетлости поможе -
278. Да би наша што наћи не може!

279. Црна Гора од краља Бодина
280. Имала је седам војводина,
281. Црну Гору са седморо брда -
282. У то спада и Морача тврда.
283. Од Душана до кнеза Данила,
284. Никад није без војводе била!
285. У свој Босни и староме Расу,
286. Ће год бјеше залумћар на гласу
287. Одма су му Морачки хајдуци -
288. Све плијени, а њега утуци!
289. Те пред цара долазаху даве
290. На Морачке ускоке кржаве.
291. Плашаху се по Стамболу Турци
292. Да не бану Морачки хајдуци
293. „Цар немаше зевка ни узура
294. Док Морача стоји у каура“.
295. Па оправља војске и везире
296. Да то племе хајдучко умире,
297. Ал' им сила не помага ништа
298. Да Морачу узму и Љевишта,
299. Но цар посла Асан-бега Каду

300. Да му харач Морачани даду.
301. Нит' покупи данка ни хараче,
302. Нит' изнесе главу из Мораче,
303. Но му главу Мина Радовићу
304. На дар посла Петру Петровићу.
305. Зар Дробњаци турска раја бише,
306. Који осам паша погубише.
307. Што хараче царске прикупљагу
308. И деветог с Гацка Смаил-агу.
309. Је ли игдје било такве раје
310. И хараче тако да предаје?
311. А крвава гора Вртијелка
312. Умријети неће довијека.
313. Вјекови ће о њојзи да зборе
314. Док је људи, докје Црне Горе.
315. Ђетел Бајов по њој ће да пуца
316. Док је земље и докле је сунца.
317. Па велики силни Бонапарта,
318. Који поји на шест мора хата,
319. Страшан јунак овога свијета,
320. Са колико силе и милета
321. Сваке вјере и сваке нације,
322. Бану на нас из земље Франције.
323. Спотаче се у залив Которски -
324. Присједе му камен црногорски.
325. На мач га је дочекала Бока,
326. Не даше му отворити ока.
327. Црна Гора и Приморске стране
328. Јуначки се од Француза бране;
329. Сагнаше их усред Дубровника -
330. Отале се вратио владика.
331. Тај освајач с острва Корзике,
332. Ту претрпље губитке велике,
333. И пед наше не притиште земље
334. До врат сломи под Москвом на Кремље.
335. Па зар трпи понос Црне Горе
336. Змај ил' вила да је чим прекоре.
337. Кад смо били турска раја прва
338. Окле нама Махмутова глава?
339. Окле глава Селима везира
340. У витеза Дедовића Мира?
341. И дванаест везира и паша -
342. Што позоба Црна Гора наша.
343. Окле славна круна Немањића,
344. Крсташ барјак Бошка Југовића

345. И столица Иван-Беговића
346. У Биљарди, кући Петровића?
347. И остале хришћанске светиње;
348. Окле Бадње вече на Цетиње?
349. Па Вијенац ко је писа Горски
350. Јел' то био владар црногорски?
351. Окле токе Османа Пашића
352. У хајдука Пеја Марковића?
353. Окле сабља Туран-беговића
354. У јуначкој кући Шибалића?
355. Окле глава паше Ченгијића
356. У Ускока Мирка Алексића?
357. И легија с мачем Обилића
358. У Милоша, у Кривокапића,
359. Златне брешке паше Бушатлије
360. У пипера Пулевић Илије?
361. Све су ово споменици сјајни
362. Црногорски понос дуготрајни.

363. Кад поменем за Убле камене
364. Све оживе старе успомене.
365. Мислио је Ћехај-Паша млади
366. Да цамију на Цетиње гради,
367. Мјесто цркве и мјесто олтара
368. Да урличе хоца са мунара,
369. Да с гробнице владике Данила
370. У трн баци звона и кандила
371. Црногорце у ислам преведе,
372. Црној Гори име да пређеде.
373. Да се зове Халај-Беговина
374. Ал' змај љути Никац од Ровина
375. Рече: „ Неће преко жива мене
376. Турци проћи низ Убле камене.
377. Шта су они зинули толико
378. То ми знамо боље него ико
379. Црна Гора и још да је мања
380. Њима без нас нема царовања!
381. Зато бише да нам сломе крила
382. Пошто нема владике Данила,
383. Ни хајдука Мићуновић Вука
384. Ђурашковић Јанка и Богдана,
385. И с Његуша Поповић Ивана,
386. Нити Драшка од Чева сердара -
387. Останула земља без главара.
388. Иако смо изгинули с главе
389. Не дамо им без сабље кржаве
390. На Цетиње хоца да завије
391. Без велике турске погибије!
392. Ове горе и дивоклетије
393. И слободу што је најсветије!
394. Зар да на то турска нога стане
395. Без кржаве сабље и пољане“!?
396. То изрече и у Турке оде,
397. Као некад косовске војводе.
398. Те је с четом горскијех хајдука
399. Турску силу до ногу потукла.
400. Ту Турака тридесет хиљада
401. Од армије Никчеве пострада,
402. Ту је Ћехај погинуо први
403. И загажен у потоке крви.
404. И Никцу се чета преполови,
405. Изгибоше сиви соколови
406. Око Станка, кнеза од Предиша,
407. И Жутковић Тома са Његуша.
408. А рањена Никца унијеше
409. Они који боље среће бише.
410. Ту још људско месо заудара,
411. А мирише људсковина стара.
412. Црна Гора зваћ' се Барутана
413. Док је сунца и бијела дана.
414. Још је по њој фесова и кита
415. И коњскије грива и копита,
416. И златније пуца са долама,
417. И људскије кости по горама,
418. Сломљеније копља и кундака
419. И смржене крви од јунака.
420. Земљо мала на острву смрти
421. Још од тебе турска сила дрхти.
422. Би ли славу шпартанских хероја
423. Засјенила величина твоја?
424. Становника двадесет хиљада
425. Борило се против Цариграда,
426. Нит' имаху пара ни пазара
427. Куће су им орловска гнијезда,
428. А Цетиње - Даница звијезда.
429. И град ови од четири куће
430. Би Турцима узет немогуће,
431. Одакле је и Ловћен понико
432. Те од њега виши нема нико,
433. Ће је Његош рођен и живио

434. Те цијели свијет задивио.
435. Рањеници с косовскога боја
436. Населише кршна брда твоја,
437. Те сачува косовске јунаке
438. У пећине и у савардаке.
439. Још тудије гавранови лете,
440. Још те горе свакоме пријете
441. Ко насрне на част Горе Црне
442. Јер је она стара као Кина,
443. Споменике чува од старина
444. Престолницу цара Дуклијана
445. И зидине Немање Стевана,
446. Одакле је син Немањин Сава,
447. Момче младо, али мудра глава,
448. Побјего је од славе и лажи
449. Да духовно пристаниште тражи.
450. Па град Жабљак Црнојевић Ива
451. То је наша историја жива,
452. Ту је барјак части и поштења
453. Див јунака Станковога Кења.
454. Па град Медун у крваве Куче
455. На коме се покољења уче
456. Како треба на стијењу суром
457. Разговарат са древном културом.
458. Па двадесет лавра до Цетиња
459. И у свакој хришћанска светиња
460. И Биљарда ће је Његош пјево -
461. Па то нема ни свето Кијево!
462. Па споменик пророка Илије
463. У врх топле Љешанске нахије,
464. Што му Вуксан војвода подиже
465. Кад из ропства скадарскога стиже.
466. Па какав је Обод на Ријечи,
467. Ће су наши земанлије преци
468. Пренијели из земље Млетачке
469. Штампарију на плећи јуначке
470. У Иванов палац на Ободу,
471. Светилиште балканском народу.
472. Па бијела Радунова кула
473. За коју је сва Европа чула,
474. Па бедеми на Спушкој главици,
475. Око ње су црни споменици;
476. Као што је црква Мартинића
477. Ће с војводом Матом Радовића
478. Изгореше двадесет јунака

479. Да одбране цркву од Турака!
480. У Бањане Црвена стијена,
481. Ће је древна прошлост откривена;
482. Ту се кости и ствари наоде
483. Те причају за старе народе
484. Да је прије Каменога доба
485. Била туда људска насеоба.
486. Па на мутној води Грачаници
487. Какви ли су стари споменици:
488. Развалине Моракова Града
489. И гробница Неимара Рада,
490. Ту је мрамор Угрен-Бега Бана
491. И огњише светога Стевана,
492. Ту још није исплакала киша
493. Траг куда је свети Сава иша.
494. И велики Бан-војвода Никша,
495. Што храм диже апостолу Луци
496. Чували га и Срби и Турци;
497. Ту су фреске и мушке и женске,
498. Ту Вечера Тајна и Голгота
499. Још из доба Христова живота.
500. Видиш Јован у Јордану стоји,
501. Тамо Јуда сребренике броји,
502. Видиш Христа у пећини лежи
503. И ђавола ће од крста бјежи.
504. Михаилу крила ка у змаја,
505. С мачем стоји на вратима раја.
506. Видиш слику Цара Симеуна,
507. Ал' на њему није царска круна.
508. Сад је старац монашкога чина,
509. А на њему митра владичина.
510. Па Оногошт испод Уздомира
511. Престоница краља Предимира,
512. Тркалиште паша и везира.
513. И бедеми турски обурвани
514. Што су наше зидале погани!
515. Србин, паша Махмут-Беговићу,
516. Он подиже бедем у Никшићу,
517. Закити му куле и капије
518. Русом главом Косорић Илије.
519. Скиде главу дробњачкоме змају
520. Да застраши око поља рају;
521. Ће је мрамор војводе Дракуле
522. И остаци Лековића куле
523. И трагови града Моштанице

524. У пољима никшићке равнице?
525. Па Петрова црква под Требјесу,
526. Вјекови је начели нијесу.
527. Дужд млетачки ту је долазио,
528. Цар је Урош у њу улазио.
529. Па друм главни про Царева моста
530. Ни то није грађевина проста,
531. Ни зданије на двадесет ока
532. Про ријеке Зете и Растока,
533. На дно Сливља, код кланца горскога,
534. Задужбина цара московскога.